

Slovenski Pravniki

Leto L.

Ljubljana, aprila 1936.

Štev. 3.—4.

Prenos premičnin in terjatev v zavarovanje.*

Dr. Juri Štempihar.

I.

Sedes materiae je § 10 Stz., ki se glasi:

„Kolikor ne odreja ta zakon kaj drugega, veljajo določbe o ločitvenih upnikih tudi za one osebne upnike stečajnega dolžnika, ki so v varnost¹ svojih zahtevkov pridobili določene dele njegove imovine, zlasti njegove knjižne terjatve“. Na to določbo se kratko sklicuje § 15 Zpr. V obeh navedenih zakonih so še posamezne določbe, ki pa se nanašajo samo na postopek. To je vse, kar imamo de lege lata.

Ustanova, katero je zakonodavec tako bagatelarno odpravil, ima pa za sabo nad 2000 let zgodovine in ustreza pereči potrebi praktičnega življenja. Nekateri narodi imajo o tej stvari že bogato slovstvo in sodstvo;² pri nas predmet še ni obdelan. Naših odločb je bilo moči zaslediti samo troje: Themis VII: 119, VIII: 607 in 804.

*) Kratice: Právník: glasilo pravniškega društva v Pragi; GZ.: öst. allg. Gerichtszeitung; ZBL.: Gellers Zentralblatt; JurBl.: Juristische Blätter. Naslednja dela so citirana samo z imenom avtorja, in sicer Chloupek, Výhrada vlastnictví v Právníku 1929 str. 385 nasl.; Demelius, Pfandrecht an beweglichen Sachen; Dernburg-Sokolowski, System des röm. Rechts 1911; Ehrenzweig, System des öst. allg. Privatrechts; Eysn, Rechtsgestalt des Buchforderungseskompts v JurBl. 1914 št. 3—10; Fröhlich, O zajišfovacím postupu peněžních pohledávek v Právníku 1929 str. 532 nasl.; Heyrovský, Dějiny a system římského práva soukromého, 1910; Horn, Rechte als Objekte des Pfandrechts; Klang, komentar odz.; Korošec, Rimsko pravo I/1; Krčmář, Právo občanské, I. do V. del; Maroi, Cenni storici della costituzione di pegno sulla stessa cosa a favore di creditori diversi v Rivista del diritto commerciale, 1927 I. del str. 595 nasl.; Sedláček, Obligační právo, I. do III. del; Siebert, das rechtsgeschäftliche Treuhandverhältnis 1935. —

¹ Podčrtal pisec.

² Glede nemškega, francoskega in angleškega slovstva Siebert str. XIX do XXXXII; glede avstrijskega Klang §§ 424; III, 1592; III in Ehrenzweig §§ 208, 329; III: 3; glede češkega Právník 1929 str. 401, Krčmář III str. 74, 184, Sedláček I, t. 407, Weissov dodatek pri Klangu str. 811. Glede laškega pozitivnega prava ni bilo mogoče ničesar najti. — Citirani so samo tisti viri, ki so bili na razpolago.

Spričo tega je naravno, da ni pravega nazivja.³ Nemci pravijo „Sicherungsübereignung“, kadar gre za telesne stvari in „Sicherungsabtretung“, če gre za terjatve. Za oba primera je prof. Krčmář ustvaril Čehom enoten, skupen naziv: zajišťovací převod = varnostni prevod, prenos ali prenos v zavarovanje, zavarovalni prenos. Na našem vseučilišču se obravnava predmet pri pogodbah III. dela odz., to je pri takozvanih utrdilnih pogodbah in sicer pod nazivom „fiduciarna prepustitev pravic“.^{3a} Rimljani so razlikovali „fiducia cum amico“ na eni strani in „fiducia cum creditore“ na drugi.⁴ To razlikovanje ima pomen še sedaj. V prvem primeru postane namreč upnik lastnik zaradi zavarovanja svojih terjatev, v drugem primeru postane zaupnik lastnik iz drugih razlogov, n. pr. radi uprave na korist dovedanega lastnika, ki je sam za upravo nesposoben; radi nepristranske uprave pri sporih med solastnikj; radi enotne uprave pri trustih; v svrhu različnih zbirk⁵ itd. V enem kot v drugem primeru gre za zaupan posel, često za mandat. Toda značilna causa negotii je v prvem primeru zavarovanje, zato: zavarovalno zaupništvo. V drugem primeru pa je causa negotii uprava na račun drugega, zato: upravno zaupništvo. Mogoči so tudi kombinirani primeri, upravno zaupništvo v varnostne svrhe: upniki vidijo edino rešitev svojih terjatev v povzdigi dolžnikovega podjetja; zato prenese dolžnik podjetje na zaupnika upnikov. Pri obeh vrstah zaupništva gre od strank izbrani lik pravnega posla dalje, kot bi sicer praktična svrha normalno zahtevala: corpus in animus se ne skladata tako kot pri normalnih likih. Pri upravnem zaupništvu n. pr. nastopa zaupnik na zunaj kot pravi lastnik, torej v ne imenu druge osebe (v dobesednem smislu definicije § 1002 odz.) Tak posel sam na sebi je dovoljen; ni treba, da je fiktiven, simuliran, fravdulozen ali contra bonos mores.⁶

³ V Babniku, Smiriću, Bařinki ni nič. Goršič, Tumač i. p. § 56: prenos lastništva do osiguranja; Komentar steč. zak. str. 88—9: fiduciarno lastništvo, prenos radi obezbedjenja. Verona-Zuglia, Steč. zak. str. 41: prenos lastništva u svrhu obezbedjenja.

^{3a} Prim. Lapajne v Sl. Pravniku 1951 str. 164.

⁴ Heyrovský §§ 142, 189; Bonfante, Istituzioni §§ 147, 157; Korošec str. 102.

⁵ Siebert str. 29, 51, 100; 149; prim. tudi Arandjelović, Imovina skupljena javnim prilozima v Arhivu XXIX št. 6.

⁶ Heyrovský § 58: I: 3; Schey, Obligationsverhältnisse str. 574, 579; Siebert str. 147; Bartsch-Pollak Komentar KO str. 99 nasl.; Sedláček I t. 141—145. Politeo, Steč. zakon § 10 pravi, da gre za „prividan posao.“

V nadaljnjem pa se varnostno in upravno zaupništvo ne krijeta. Varnostno zaupništvo je akcesorno: v varnost terjatev; je sebično: v korist upnika. Upravno zaupništvo pa je principalen in nesebičen posel;⁷ ni pa treba, da je neodplaten. Zavarovalni prenos je torej samo ena vrsta zaupniških poslov, pa tako svojevrstna in v sebi zaključena, da jo je treba pojmovno in nazivno ločiti od drugih zaupniških poslov.⁸

Pravilna je sestavna razporeditev prenosa v zavarovanje pri pogodbah III. dela; poudarja značilni temelji pravnega posla in njega bistveno lastnost: akcesornost. Tako ga obravnava tudi Krčmář in po njem oba čl. načrta. Klang predlaga dostavek pri § 424 odz. Francozi obravnavajo zaupništvo v poglavju o mandatu (prête-nom, fiduciaire); slično Ehrenzweig pri posmrtnem naročilu (mandatum post obitum, § 526: IV).

Enako kot varnostno je pri nas tudi upravno zaupništvo neobdelano polje. Pozitivne podlage ne nudita niti stečajni niti poravnalni zakon, zlasti ne §§ 49, 69 Zpr. Zametek bi se našel pri depositum irregulare.^{8a} Pignus irregulare^{8b} in različne varščine^{8c} spadajo v poglavje varnostnega zaupništva. V nekaterih državah predstavlja upravno zaupništvo pestro polje gospodarskih pojavov in pravnih poslov, s katerimi se ne bavijo poklicno samo posamezniki, ampak že kar cele družbe.⁹

Ta članek se bavi v nadaljnjem samo z zavarovalnim prenosom.

II.

Praktično ozadje prenosa v zavarovanje je iskati v okolnosti, da pozitivno-pravna ureditev zastavne pravice — za teoretika vabljiv thema con variazioni — dejanskim razmeram in praktičnim potrebam ne ustreza in ne ustrezata. Že pojem zastavne pravice sam na sebi je nekaj silno abstraktnega; od celokupnosti lastnikovih subjektivnih upravičenj (§ 362 ozd.) je na upnika preneseno samo eno: pravica izvršitve - prodaje, ius distrahendi.¹⁰ Pa

⁷ Siebert str. 35, 99, 100 nasl.

⁸ JurBl. 1909 str. 232. Klang § 424 pravi, da sploh ni fiduciarnega posla, kadar ostane stvar pri dolžniku.

^{8a} Ehrenzweig § 269: III; Klang § 448 str. 239.

^{8b} Ehrenzweig §§ 216: III, 269: III; Klang § 448 str. 238.

^{8c} Klang § 1163 str. 329.

⁹ Siebert str. 3. Praktična knjiga je Hintner, Kreditsicherung durch den Treuhänder.

tudi ta pravica ne neposredno in tudi ne izključno §§ 447, 461, 466 odz. Nekaj „konkretnosti“ zadobi zastavna pravica pri ročni zastavi. Nasprotno je pojem lastninske pravice bolj priročen in zato tudi bolj poljuden.

Kar se tiče predmeta zastavne pravice, ne prihajajo v poštev samo telesne stvari, temveč tudi pravice in sicer s praktičnega stališča predvsem terjatve. O zastavni pravici na terjatvah pa nima zakon nobenih določb in torej ni izključeno, da so mislili redaktorji pri § 447 odz. samo na telesne stvari.¹¹

Za pridobitev zastavne pravice zahteva zakon naslov in način. Naslov (§ 449 odz.) je ali zakon sam neposredno ali oblastveni izrek ali pa pravni posel, zlasti pogodba. Nas zanima tukaj samo pogodba. Pogodbe so po odz. načeloma kavzalne. Causa ali pravna osnova zastavne pogodbe je zavarovanje; beseda pignus izvira od „pango“, kar pomeni: utrdim.¹²

Vidimo torej, da je podana pri zastavni pogodbi ista pravna osnova kot pri zavarovalnem prenosu. Ta okolnost seveda ne ustvarja potrebe po takem prenosu; potreba se pojavi šele pri načinu pridobitve. Kot pridobitveni način priznava zakon prvenstveno samo telesno izročitev § 451; načeloma torej samo ročna zastava.¹³ Samo če telesna prepodaja ni mogoča, torej subsidiarno, je dopustna simbolična izročitev in sicer s takimi znamenji, iz katerih more zastavitev vsakdo lahko spoznati. To da zahteva načelo javnega zaupanja, publicitetni princip. Prepodaje z izjavo (traditio brevi manu, constitutum possessorium itd.) zakon sploh ne omenja. Sodstvo razen tega ne pripušča izročitve zgolj z listinami, kolikor ne postane obenem prepodaja lahko vidna; pripušča pa traditio brevi manu, ker je tukaj zunanji videz že ustvarjen, stvar je že pri upniku in javnosti je zadoščeno.

Pojem zastavne pravice na pravicah mora biti glede na določbe §§ 447, 292, 298, 299, 461 odz. isti kot pri telesnih stvareh: prehod pravice realiziranja od upnika na zastavnega upnika. Ker se mora po § 461 odz. realizirati zastavna

¹⁰ Horn str. 15; Krčmář I. str. 91, II. str. 105, 283; Ehrenzweig § 285: II: 2.

¹¹ Demelius str. 81.

¹² Perozzi, Istituzioni § 112; Maroi str. 415 op. 2; Krčmář III str. 99, 184; Demelius str. 257; Sedláček I t. 362—3; Zeiller, Kommentar 2. 285: „Sicherungsrecht“; toda prim. Korošec str. 250.

¹³ To velja n. pr. v Italiji strogo, čl. 1882 cod. civ.

pravica redoma samo po sodišču, se poda pri terjatvah naslednja shema: najprej zastavna tožba zoper zastavitelja, nato sodno vnovčevanje terjatve po določbah „sodnega“, sedaj izvršilnega reda. Normalni način vnovčenja v sodnem postopku je preodkaz v izterjanje (§ 308 i. r.); torej verjetno nova tožba zoper „zastavljenega dolžnika“. Po rimskem in sedanjem nemškem pravu ima zastavni upnik neposredno pravico exigendi zoper zastavljenega dolžnika; od tega neposredno in izvensodno izterjano vrednost obračuna z zastaviteljem.¹⁴ Pri nas pa, ali sme zastavni upnik sprejeti in zastavljeni dolžnik plačati brez sodne intervencije, ne da bi grešila zoper „naravo zastavne pravice“ po § 1371 odz.?¹⁵ Shematiki odz. ustreza samo, če plača zastavljeni dolžnik zastavitelju, ta pa zastavnemu upniku. Saj dobi zastavni upnik neposredni izkaz naspram zastavljenemu dolžniku samo po določbah sodnega reda.

Nič manj zamotana ni stvar glede predmeta zastavne pravice na terjatvah. Ali je njen predmet terjatev sama, torej abstraktni „*iuris vinculum*“ med zastaviteljem in njegovim dolžnikom ali pa je njen predmet tista storitev, opustitev ali dopustitev, ki je predmet zastavljene terjatve?¹⁶ Pravilna je prva alternativa. Zastavni upnik je namreč delni pravni naslednik („*Rechtsnehmer*“) zastavitelja, zastavitelj pa nima neposredno nobene zveze s predmetom svoje terjatve. Za tako zvezo je treba še zavezančevega sodelovanja: „*ius ad rem*“. Upnik je lastnik samo terjatve, ne pa dolgovane dajatve.¹⁷ Predmet zastavne pravice more biti torej le terjatev sama, ne pa predmet te terjatve. Iz tega se podaja, da zastavna pravica na terjatvah ne more biti stvarna ali absolutna, temveč samo osebna ali inter partes učinkujoča pravica. Pri telesni zastavi se drži zastavni upnik stvari same, pri zastavi na terjatvi se more držati samo zastavljenega dolžnika.

Zastavitev je samo delna odsvojitev. Zastavitev terjatve zato ni odstop terjatve, cesija; v zastavitvi odstop ni

¹⁴ Demelius str. 260 nasl.; Horn str. 6, 61, 65; Heyrovský § 141: 4, 146; drugače Perozzi, Istituzioni § 117 opomba.

¹⁵ Fröhlich str. 535 pravi, da sme zahtevati zastavni upnik samo sodno položbo; Ehrenzweig § 283: I: 5b in Eysn str. 85 priznata ius exigendi pri denarnih terjatvah, če je tako dogovorjeno; slično Klang § 461 str. 516, toda § 448 str. 243: upnik nima ius exigendi.

¹⁶ Lapajne v Sl. Pravniku 1930 str. 121; Horn str. 3, 5; Demelius str. 259; Montessori v Archivio giuridico za oktober 1928 str. 244.

¹⁷ Ehrenzweig § 415: I; Horn str. 8; prim. Krek v Sl. Pravniku 1934 str. 186 op. 25.

obsežen.¹⁸ Z odstopom se prenese terjatev celoma iz imovine dosedanjega upnika, z zastavitvijo pa ne.¹⁹ Isto terjatev morem samo enkrat odsvojiti, cedirati, pač pa večkrat zastaviti.²⁰

Ker smatra odz. (neumestno) terjatve za stvari in ker zahteva pri zastavitvi telesnih stvari javnost pridobitvenega načina, zahtevata sodstvo in pretežni del slovstva tako javnost tudi pri zastavitvi terjatev.²¹ Toda kakšna javnost, vidnost naj bo pri terjatvah sploh mogoča? Terjatve so „iuris vinculum“, pojmovno nekaj abstraktnega.²² Kako naj se abstraktno naredi za vidno? Stvarne pravice mora vsakdo upoštevati; da se mu to omogoči, je javnost na mestu. Obligatoričnih razmerij tretjim osebam, če ne gre za koluzijo, ni treba upoštevati; zakaj potem javnost? Stvarne pravice učinkujejo naspram vsem, — publiciteta „in rem“. Obligatorične pravice učinkujejo samo in personam; mar naj bo tu tudi publiciteta „in personam“? Ali naj imenujemo javnost okolnost, da sme zastavljeni dolжник plačati zastavnemu upniku, če o zastavitvi ni bil obveščen? Res pa je, da ima to obvestilo praktično sila pomembne posledice: zastavljena terjatev se fiksira (specialiteta zastave), olajša se dokaz nastanka (datum, vrstni red). Tako praktične posledice v praksi niso mogle ostati brez vpliva in sodstvo zahteva obvestilo brezpogojno kot pridobitveni način.²⁴ V znanosti pa je stvar sporna.²⁵

¹⁸ Demelius str. 255, deloma nasprotno Horn str. 60; Klang § 448 str. 242. Primerjaj cesijo najemnih pravic in oddajo v podnajem.

¹⁹ To se upošteva, kadar je odstop prepovedan; n. pr. § 27 odv. zak., Ehrenzweig § 516: I: 2b; Klang § 879 str. 196.

²⁰ Eysn str. 96.

²¹ Ehrenzweig § 281; Klang § 452 str. 274; Demelius § 10.

²² Eysn, str. 96: „äusserer Schein“, ki pri terjatvah odpade.

²³ Demelius str. 264—5.

²⁴ Zlasti mnenje vrhovnega sodišča na Dunaju SZ XI—15. Zveza avstrijskih bank se je obrnila na pravosodno ministrstvo s prošnjo, da dobavi mnenje vrhovnega sodišča in poudarja, da bi obvestilo kreditno ustanovo, ki je za male in srednje obrate življenske važnosti, ubilo. Ministrstvo je vprašalo pri vrhovnem sodišču, če bi mogel za znamek v trgovskih knjigah nadomestiti obvestilo; pristavilo je, da za sedaj ne namerava predložiti v razpravo zakonskega osnutka o eskontu knjižnih terjatev iz l. 1914. Vrhovno sodišče je (poleg drugega) izjavilo, da zamek ne more obvestila nadomestiti; najboljše sredstvo za dosego javnosti je obvestilo dolžnikovega dolžnika; dobra sredstva so tudi pisma, seznamei odstopljenih terjatev. — To mnenje se v slovstvu pobija, ker ni zakonite podlage za zahtevo pismene oblike pri odstopu terjatev, zlasti Fröhlich str. 542, Klang § 1392.

²⁵ Eysn str. 56: „Glede osnovanja... je samo to nesporno, da je vse zelo sporno“.

Zahtevam praktičnega življenja pa ne ustreza niti pridobitveni način niti način realizacije. Pri realizaciji telesne zastave najprej pravda, nato izvršilno vnovčevanje z znanimi poraznimi rezultati, posebno tam, kjer ni javnih dražbališč, kot n. pr. pri nas. Znamenja in obvestila jemljejo dolžniku kredit in ugled. Zastavljeni dolžnik mora voditi evidenco raznih obvestil; vsled svojih zvez z zastaviteljem ima možnost različnih ugodnosti in olajšav, ki odpadejo, ko se naenkrat pojavi nov upnik, čisto tuja banka. Pri terjatvah ima zastavni upnik mnogo dela in dopisovanja; zastavljeni dolžnik prihaja z ugovori in pritožbami, obveščen je samo zastavitelj, ki ve, kako je treba zastavljenega dolžnika prijeti in kakšni posebni dogovori obstoje med strankama. Ročna zastava je neuporabna, kadar rabi dolžnik zastavni predmet za življenje ali za gospodarstvo, kot n. pr. pohišstvo, opremo, inventar, zalogo. Vse to bi moral izročiti upniku. Ta pa sme iz naslova zastavne pravice stvar sicer „rabiti“, ne pa uživati (§ 1372 odz.) in morajo ostati te stvari, ki tvorijo vendar kapital, brezplodne. Te določbe, dalje *lex commissoria* itd. naj ščitijo dolžnika pred izrabljanjem in gredo večkrat tako daleč, da se dolžnik od same zaščite niti ganiti ne more in izgubi poslednjo možnost, da se s pomočjo novega kredita vendarle izkoplje. Te določbe izvirajo deloma iz rimskega, deloma iz kanonskega prava; imele so pomen v rimskem in pandektnem pravu, ki nista poznali splošnega učina oderuštva po načelu generalne klavzule, kot jo pozna odz. v § 879 II: 4. Poznali sta samo specialne klavzule, kot obrestne takse, *laesio enormis*, *lex Anasthasiana*, *iustum pretium* itd.²⁶ V takih okoliščinah je imelo pomen, posebej ustanoviti prepoved zapadenja, antihreze, zasebnega vnovčenja. Zato so razumljivi poskusi, tolmačiti §§ 1371, 1372 odz., ki sta razen tega tudi nejasno stilizirana, kolikor mogoče restriktivno.^{26a}

Pravna vprašanja, zadevajoča zastavno pravico na terjatvah, se skušajo pogosto reševati s pomočjo analogije iz izvršilnega reda. Uporaba določb izvršilnega reda v te svrhe je zoper načelo § 6 odz. Izvršilni prenosi so prisilni, zasebnopravni prenosi iz pogodbe pa se opirajo na poslovno voljo strank; med obojnimi je globoka načelna razlika in zato analogna uporaba izvršilnega reda nemogoča. V obrat-

²⁶ Dernburg-Sokolowski § 273; prim. Goršič v Slov. Pravniku 1951 str. 119.

^{26a} Prim. Ehrenzweig § 282: I: 1, 2, § 283: III, § 284: I; Krčmář II str. 316.

ni smeri se n. pr. uporaba načel zasebnega prava o dobri veri pri izvršilnih prenosih dosledno odklanja.

Vse navedene težkoče pravne in gospodarske narave odpadejo, kadar se prenese stvar v last, kadar se terjatev odstopi. Lastnina se pridobi tudi z golo izjavo („*traditio ficta*“) in § 428 odz. nič ne govori o tem, da bi bil ta pridobitveni način samo subsidiaren. Pri izročitvi z izjavo ni treba, da je lahko vidna; dosti je, da je dokazljiva.²⁷ Kdor je pridobil stvar ali terjatev v last, jo vsaj načeloma lahko poljubno uporablja, uživa in odsvoji. Kaj je naravnejše, kot priti na misel, da naj se prenese stvar ali terjatev v last samo zaradi zavarovanja? Tako je prišlo do izročitve v zavarovanje ali do varnostnega odstopa ali pod skupno firmo: do prenosa v zavarovanje. Strogo vzeto izraz in pojem nista čisto logična; varnostni lastnik stvari same v smislu § 354 odz. noče imeti, pač pa vsakega drugega od nje izključevati: *patrimonium non consumatum*. Toda življenje gre za praktičnimi cilji in pravo gre za praktičnimi rešitvami; tudi če imata priti navzkriž s čisto logiko.²⁸ Življenje se ne pusti žrtvovati pojmom in pravo mora za življenjem.²⁹ Tako so gledali na stvar tudi stari Rimljani.

Prenos v zavarovanje je treba razlikovati od pridržka lastnine.³⁰ Imata sicer isto osnovo: zavarovanje. V ostalem se pa gibljeta v popolnoma nasprotni smeri in se izključujeta.³¹

III.

Zgodovinski razvoj izročitve v zavarovanje se da zanesljivo zasledovati nazaj prav do rimskega prava. V klasičnem rimskem pravu je bila *fiducia cum creditore* podrobno izdelana ustanova z naslednjimi značilnimi potezami: upnik je polni lastnik z zgolj obligatorno obvezo vrniti stvar ob plačilu dolga. Dolžnik je lahko že pred plačilom dobil stvar v rabo nazaj s pomočjo prekarija, komodata itd.: takozvane uzurepcije. Vprav *fiducia cum creditore* je bila podlaga, iz katere se je razvila zastavna pravica v današnjem smislu. Ta razvoj skicira L. Marković tako: 1. stopnja je *fiducia cum creditore*, upnik ima lastnino;

²⁷ Odločbe Sl. Pravnika št. 93, 300; prim. tudi št. 431.

²⁸ Takih primerov je mnogo; prim. Škerlj, *Menično pravo* str. 74; Furlan v Zborniku 1933/34 str. 29—30, 50—51; Lapajne v Zborniku 1934/35 str. 133.

²⁹ Furlan v Sl. Pravniku 1931 str. 50.

³⁰ Prim. odločbo SZ XII—1; Fröhlich str. 564.

³¹ Chloupek str. 385; tudi Klang v *Exzindierungstypen*.

2. stopnja je pignus, upnik ima posest; 5. stopnja je hipoteka, upnik nima niti posesti več (ker mu ni potrebna).³² Pozneje sta pignus in hipoteka fiducia spodrinila, iz *corpusa iuris civilis* je bila popolnoma iztrebljena. Ni pa bila iztrebljena v praktičnem življenju, zlasti ne v Italiji.^{32a} Ohranila se je dejansko nadalje, deloma pa si je praktično življenje poiskalo druga pota in ovinke, ki naj zadovolje podano gospodarsko potrebo. Dolžnik in upnik sta sklenila pogojno kupno pogodbo in upniku izročena stvar mu je pripadla dokončno, če dolžnik ni plačal (pignus ad dominandum, *pegno di proprietà*). Ali pa sta stranki določili, da se kupnina poračuna z dolgom, dolžniku pa gre pravica rešilnega kupa, če plača dolg, ki je s pobotom pravzaprav že ugasnil.³³ V starem češkem pravu je dal dolžnik upniku nepremičnino v last s tem, da jo z izplačilom dolga odkupi: zástava trhem.³⁴ V germanskem pravu se pojavi zaupništvo, jasno opečateno z izvirnim grehom fravdolence; enostranske odredbe za slučaj smrti po germanskem pravu glede nepremičnin niso bile dopustne, zato se prepusti nepremičnina med živimi zaupniku, ki naj jo izroči naprej „dediču“ (afatomija, *Treuhand, use, trust*).³⁵ Slednja dva primera se sicer ne tičeta premičnin, a sta podučna.

Odz. se ozira na slične posle v 2. stavku § 1071; iz tega se sklepa, da so bili v času kodifikacije razširjeni. Kodifikatorji so jih — vsaj med vrsticami — odklonili. Nasprotno jim je bilo tudi sodstvo poklicnih sodnikov, izučenih na podlagi *corpusa iuris civilis*, ki fiducia ni priznaval (Klang § 879, str. 187). Glede na omejeno število stvarnih pravic je ta vmesna oblika med lastninsko in zastavno pravico, nepiriska tvorba s telesom lastninske in z duhom zastavne pravice, motila konstrukcijo in iure; smatrali so jo za fiktivno, simulirano ali vsaj za fravdoločno. Ista doktrina pa ni oklevala, da ne bi skonstruirala lastninske pravice upnika ne samo pri *depositum irregulare*, temveč tudi pri *pignus irregulare*.

Toda kot se praksa ne meni dosti za teoretične iznajdbe,³⁶ tako se življenje ne meni za skrupule sodne

³² Gradjansko pravo 1912 str. 466; drugače Maroi str. 411.

^{32a} Maroi str. 440.

³³ Dernburg-Sokolowski § 226; Korošec str. 250; Maroi str. 402.

³⁴ Stieber, *Dějiny soukromého práva v střední Evropě* 1930, str. 36; glede *Tripartita Lanović* str. 269. Za slovensko ozemlje prim. Dolenc, *Pravna zgodovina* str. 160.

³⁵ Siebert str. 44, 54.

³⁶ Pitamic v *Sl. Pravniku* 1922 str. 4; Siebert str. 15.

prakse. Zavarovalni prenosi so živeli naprej ali pa si je življenje drugače pomagalo: pridržek lastnine; široko tolmačenje simbolične izročitve; zastavniki, zastavni zaupniki;³⁷ upnik pooblasti dolžnikovo ženo z izvrševanjem zastavne posesti. V nekaterih državah pa je prišlo do zakonodajnih ukrepov, uvede se premičninska hipoteka z obveznim vpisom.³⁸

V Avstriji je poskušal Wellspacher³⁹ približati zastavno pravico gospodarskim potrebam. Opozarja na malo opaženi dostavek § 452 odz. na koncu in sklepa iz njega, da je zastavna pravica vseeno nastala, dasi so bili znaki opuščeni; samo nasproti dobrovernim tretjim osebam se ne more uveljaviti. Po § 467 odz. ugasne zastavna pravica, če vrne upnik zastavo brez pridržka; a contrario jo more vrniti s pridržkom zastavne pravice. Praksa Wellspacherju ni sledila, v znanosti se mu je pridružil samo Wolff.⁴⁰ Toda — Wolff!

Demelius je opozarjal izrečno, da varnostna izročitev ni da bi morala biti fiktivna, simulirana ali fravdoložna.⁴¹ Ali je taka ali ne, je torej dejansko vprašanje konkretnega slučaja.

V Avstriji se je z zavarovalno izročitvijo prvi sestavno bavil Klang, takrat izvršilni sodnik na Dunaju. Objavil je l. 1909 v JurBl. št. 19 nasl. obsežno študijo, katero je rekapituliral v GZ. 1912, str. 360 kot avstrijski prispevek za 31. Juristentag in l. 1914. v posebni knjižici „Exzindierungstypen“. Glavne poteze teh spisov so: zavarovalni prenos lastnine ni da bi moral biti fiktiven, simuliran ali fravdoložen, toda med strankama sklenjena pogodba ni iusta causa za prenos lastnine;⁴² kajti zakon razlikuje med zadostnimi in nezadostnimi naslovi §§ 316, 1461 odz., varnost sama pa kot zadosten naslov ni predvidena (Exzindierungstypen str. 86). Praksa zadeva na prenos lastnine v zavarovanje večinoma samo v izločitvenih pravdah: v last se prenašajo manjvredne premičnine na osumljene svojce, ne v varnost upnika za njegovo terjatev, temveč v varnost dolžnika pred izvršbami (GZ. 1912, str. 360). Posebno poudarja,

³⁷ „Pfandhalter“; prim. § 1206 nemškega BGB in § 460 čl. načrta 1951.

³⁸ Ehrenzweig § 273.

³⁹ Vertrauen auf äussere Tatbestände str. 141 nasl.

⁴⁰ Grundriss des bürgerl. Rechts str. 237; neodločen je Mayr § 269: 1: c, § 287: 2: b.

⁴¹ Str. 98 nasl. že l. 1897! Prim. sedaj Klang § 916: III str. 417.

⁴² Prim. Heyrovský § 99: III.

kar se še danes v izločitvenih pravda splošno opaža, da se zavija prenos lastnine v zavarovanje v različne vzakonjene, nesumljive pravne like, s čemer se dejanski stan samo zamotava, n. pr. v kupno pogodbo, kombinirano z rešilnim kupom, posodbo ali najemom (Exzindierungstypen str. 76). Pristavlja, da je treba dati življenski potrebi zakonit nadomestek, ker si bo sicer sama iskala skrivnih potov (Exzindierungstypen str. 96).⁴³

Vrhovno sodišče na Dunaju v tej dobi zavarovalne lastnine ni priznavalo.

Zgodovina zavarovalnega odstopa ne sega tako daleč nazaj. Obligacije rimskega prava niso bile ustvarjene za promet. Nastanek cesije je bil težek porod, ki se je posrečil šele s pomočjo prokuratorja in rem suam. Tak prokurator je bil seveda zaupnik, toda zavarovalne osnove in akcesornosti ni. Cessio fiduciae causa se v klasičnem rimskem pravu sploh ne omenja in je iznajdba poznejših dob. Cessio voluntaria je bila v rimskem pravu kavzalen posel.⁴⁴

Živahnejši promet poznejših dob je spravil vrednostne in cirkulacijske papirje na površje. Pri menici se pojavi fiduciarni indosament;⁴⁵ če je bil dan v varnost, je varnostni indosament. V tej zvezi naj se omeni, da v Avstriji menični eskont ni bil nikdar priljubljen. Nadomestovala ga je cesija. Cesija je pojav, katerega pravna narava je še danes sporna. Glede odz. ni dvomiti, da je cesija kavzalen posel;⁴⁶ redoma pri cesiji ni nikakega posebnega „pridobitvenega načina“. Kot tak bi mogla prej veljati cesija sama in je njena sličnost z izročitvijo stvarnega prava na dlani. Tudi v razmerju nasproti odstopljenemu dolžniku je abstraktnost cesije vsaj dvoumna; kajti odstopljenemu dolžniku pristojne vsi ugovori, ki izvirajo iz cedentove osebe. Kdor hoče torej iz abstraktnosti cesije delati sklepe glede dopustnosti ali nedopustnosti zavarovalnega odstopa, ne zida na čisto trdno podlago.

Kot iusta causa cessionis velja tudi zavarovanje;⁴⁷ odstop v zavarovanje je torej s pravnega stališča dopusten. Vrhovno sodišče na Dunaju je smatralo zavarovalni odstop

⁴³ Soglaša Pfersche v ZBl 1912 str. 725.

⁴⁴ Heyrovský § 175; II; Bonfante § 130; Dernburg-Sokolowski § 306 je nasprotnega mnenja, najbrž samo glede razmerja nasproti cessusu.

⁴⁵ Škerlj, Menično pravo § 32; Stražnicki, Tumač str. 141; Rintelen, Handbuch des Konkursrechts str. 277.

⁴⁶ Ehrenzweig § 329; III; Krčmář III str. 99; Sedláček I t. 315.

⁴⁷ Krčmář III str. 99, 184.

prvotno za zastavitev, šele kasneje pravilno kot cesijo (v zavarovanju).⁴⁸

Ali je takozvani *eskont* knjižnih terjatev smatrati za zavarovalni odstop ali ne, je v slovstvu sporno.⁴⁹ Tu je treba predvsem upoštevati, da se rabijo v praktičnem življenju izrazi kot *eskont*, *cesija*, *giro* itd. v različnem pomenu in da se v trgovskem prometu ne delajo take in tiste pojmovne razlike, kot jih delajo pravniki. Razmerja naspram odstopljenemu dolžniku, to je zunanjega razmerja, se tiče razlikovanje med javno in tiho cesijo. Praktične prednosti tihe cesije so pomembne in velja tukaj vse, kar je že bilo povedano o „tihu zastavitvi“. Notranje razmerje, to je razmerje med odstopnikom in prevzemnikom, se ravna po vsebini pogodbe, odstopne osnove. Ta pogodba pa more nameravati prenos terjatve na prevzemnika ali s polnim učinkom ali pa samo radi varnosti, namesto plačila ali pa v svrhu plačila ali pa celo samo v svrhu inkasa, vnovčenja. Zavarovalnega odstopa namesto plačila (*datio in solutum*) pojmovno ne more biti, ker bi s tem zavarovana terjatev prestala. Zavarovalni odstop more biti le v svrhu plačila ali v svrhu vnovčenja. Varnostni odstop v svrhu plačila pa more biti ali primaren (ne: *principalen*), to je upnik se ima prvenstveno držati odstopljenega dolžnika in obračunati z odstopnikom ali pa *subsidiaren*, to je upnik se ima držati odstopljenega dolžnika šele, če bi odstopnik sam ne plačal. Ako je *eskont* terjatev kupil in je ni vzel samo radi varnosti, potem tak *eskont* ne more predstavljati varnostnega odstopa. Ako pa jo je vzel zaradi varnosti, potem more biti podan zavarovalni odstop zaradi plačila (primarno ali *subsidiarno*) ali pa samo radi vnovčenja. Kar se tiče pravnega položaja dolžnikovega dolžnika naspram takemu odstopu, je treba tu navezati na ono, kar je bilo preje kratko naznačeno glede takozvane abstraktnosti odstopa. Odstopnik ima terjatev naspram prevzetemu dolžniku; ta terjatev ima normalno svoj pravni razlog: „*causa*“ št. 1. To terjatev odstopi odstopnik prevzemniku in tudi ta odstop ima svoj pravni razlog: „*causa*“ št. 2. Ta „*causa*“ more biti *emptio-venditio*, *solutio*, *donatio*, varnost itd. Prevzetemu dolžniku nasproti nastopi prevzemnik takorekoč kar z dvema razlogoma v roki. Na razlogu št. 1 je prevzeti dolžnik soudeležen kot stranka; zato mu pristojne vsi ugovori iz tega posla tudi

⁴⁸ Ehrenzweig § 208; toda prim. Eysn str. 85.

⁴⁹ Eysn, zlasti str. 56, 85; Sedláček I t. 517; Ehrenzweig § 329: III: 5; Klang § 1592; Fröhlich str. 554; SZ XI: 15.

nasproti prevzemniku. Na razlogu št. 2 pa prevzeti dolžnik po pretežnem mnenju ni udeležen, kajti cesija se izvrši brez ozira na kako poslovno voljo prevzetega dolžnika. Zato se mu iz tega posla ne priznavajo nikaki ugovori nasproti prevzemniku; zanj je tudi eskont radi vnovčenja,⁵⁰ tudi varnostni odstop kratkomalo cesija v normalnem smislu te besede. Nadaljnje potanjnosti bi spadale v podrobni opis odstopa v zavarovanje.

Septembra 1912 je bil na Dunaju 51. Juristentag. Obravnaval je tudi zavarovalni prenos, pretežno s stališča nemškega prava in se je izjavil, da ga ni mogoče prepovedati, če se ne uvede premičninska hipoteka; priznajo naj se mu v stečaju in v izvršbi samo učinki zastavne pravice. Glede na to resolucijo je pričelo vrhovno sodišče na Dunaju odstop v zavarovanje pripoznavati. To novo prakso vrhovnega sodišča je upošteval zakonodavec pri redakciji § 10 st. reda iz l. 1914. Navedeni paragraf je torej dobil besedilo, ki predpostavlja pravno veljavnost zavarovalnega prenosa glede stvari in terjatev, naš zakonodavec l. 1929. pa je to besedilo dobesedno sprejel. Svarilo, da je treba ustanovo v celoti in ne samo za področje stečajnega in poravnalnega postopka urediti,⁵¹ je ostalo glas vpijočega v puščavi; tako v Avstriji kot tudi pri nas. Besedilo § 10 je ponesrečeno;⁵² res je, da gre za ustanovo materialnega prava, toda stečajni red oz. stečajni zakon imata vse polno materialnopravnih določb in razen tega še tudi uvodni zakon.

Vpliv § 10 na vrhovno sodišče na Dunaju je bil čuden.⁵³ Neposredno, preden je bil izdan st. red, je sledilo goli resoluciji Juristentaga in priznavalo prenos lastnine v zavarovanje. Potem pa, ko se je zakonodavec zanesel na to prakso in § 10 tako stiliziral, kakršen je pač sedaj, je usvojilo vrhovno sodišče Klangovo tezo (izpred izdaje st. reda), da varnost ni „iusta causa“ za prenos lastnine. Zato je Wellspacher⁵⁴ poudaril, da govori stečajni red o upnikih, ki s o p r i d o b i l i določene dele prezadolženčeve imovine in da vendar ne bo dajal predpisov za primere, ki se po materialnem pravu ne morejo zgoditi. To pot je Wellspacher v znanosti popolnoma uspel; sledi mu tudi Klang (pri § 424 komentarja). Edina izjema je menda Mayr,⁵⁵ češ da st. red

⁵⁰ Prim. Themis VIII: 744.

⁵¹ JurBl. 1914 št. 44; prim. Bartsch, ravnotam št. 46.

⁵² Ravnotam str. 471.

⁵³ „Merkwürdig“ — gl. Ehrenzweig § 208.

⁵⁴ GZ 1918 št. 7—8.

⁵⁵ Lehrbuch des bürgerlichen Rechts II str. 246.

ni hotel in ni mogel ustvariti novega materialnega prava.⁵⁶ Wellspacherju sledi tudi ustaljena praksa vrhovnega sodišča v Brnu. Vrhovno sodišče na Dunaju še koleba ali pa se vprašanju ogiba.⁵⁷

Naše vrhovno sodišče označuje v Themis VIII: 804 vprašanje za sporno. V neobjavljeni odločbi Rv 549/35 smisloma priznava prenos lastnine v zavarovanje. Stalno izreka (skladno z brnskimi in dunajskimi vrhovnim sodiščem), da *constitutum possessorium* kot pridobitveni način ne drži.

Ker pa je prav v tem, da ostanejo stvari pri dolžniku, ves smisel prenosa lastnine v zavarovanje, pridemo do ključka, da je mogoč samo s simbolično izročitvijo, pri telesni izročitvi pa samo v zvezi z uzurepcijami. Toda simbolična izročitev zahtevam življenja ne ustreza, pri uzurepcijah pa je ustanova izpostavljena nevarnim prigovorom fikcije, simulacije in fravdoloznosti.

IV.

De lege ferenda je stvar sedaj posebno pereča, ker je novi zasebnopravni zakonik pred durmi. Da se pravno-politična rešitev vprašanja olajša, sta bili zgodovinska in dogmatična stran obširneje obdelani.⁵⁸ Zakonodajalec mora zavzeti jasno stališče; da ne bi naši potomci zmajevali „über den Beruf unserer Zeit zur Gesetzgebung“. Pripomniti je po opazovanjih iz prakse, da se slučajji zavarovalnega prenosa v zadnjem času zopet množe in da so zadevni sodni spori vedno bolj pogosti. Znamenje krize, kateri še ni videti konca.

Zakonodavec more ubrati več potov:

1. Da molči po vzoru odz. To pot je ubral naš načrt. Niti v besedilu samem niti v objavljenem obrazloženju prof. Maurovića ni mogoče najti ničesar. Mogoče bo kaj razvidno iz še neobjavljenega obrazloženja prof. Perića. Ali bomo pustili tudi § 10 Štz. nedotaknjen?

2. Druga možnost je, da se zavarovalni prenos prepove. To pot je ubrala Justinianova kodifikacija, ki je izločila vse, kar je spominjalo na fiducijo. Uspeh smo videli.

3. Ustanova se pripozna in uredi. Tukaj je možnih več variant:⁵⁹ predpiše se obličnost pravnega posla; posel se

⁵⁶ Pravilno stališče je zavzel že takoj spočetka Rintelen, Handbuch des Konkursrechts 1915 str. 306.

⁵⁷ Klang v ZBl. 1925 str. 307; prim. odločbo SZ XII: 1. To je naj-novejša, v tej zbirki doslej objavljena odločba.

⁵⁸ Siebert str. VI in 15.

⁵⁹ Prim. Právnik 1922 priloga str. 112.

omeji na določene predmete, n. pr. na fakturne terjatve; posel se omeji na trgovski promet; posel se pripusti neomejeno itd. Čsl. načrt 1921⁶⁰ ga je pripustil splošno: „Terjatve je mogoče zavarovati tudi tako, da prenese dolžnik na svojega⁶¹ upnika dele svojega imetja“. Nadaljne določbe hočejo preprečiti razna vprašanja, ki se tičejo fiktivnosti, fravdoloznosti in simulacije; zlasti se izreka, da ni smatrati za fravdoloznost, če pride upnik z zavarovalnim prenosom prej do plačila kot z zastavno pravico. Težko razumljivo besedilo in široki obseg sta vzbudila neugodno kritiko v slovestvu⁶² in na pravniških kongresih. Sedanji načrt (1931) določa in sicer § 1185: „Terjatve je mogoče zavarovati tudi tako, da prenese dolžnik na svojega upnika svoje odstopne terjatve. Kadar je upništvo zvezano z lastnino vrednostnega papirja, zavarovalnega prenosa ni. Predpisi o nedovoljenih določbah pri zastavni pogodbi veljajo nalično“. Prenos lastnine v zavarovanje ni omenjen; po zamisli načrta naj bo izključen. Iz obrazložitve (str. 326) sledi, da zoper zavarovalni odstop ni bilo prigovorov. Izrečnega predpisa, da prenos lastnine v zavarovanje ni dopusten, da ni treba; ko je namreč priznano, da je varnost iusta causa cessionis, da je s tem tudi že rečeno, da ni iusta causa transferendi domini. — Načrt misli, da je prenos lastnine v zavarovanje s tem odpravljen. To je dvomljivo, zlasti, če ne bi bil spremenjen tudi § 10 Stz.: „z l a s t i knjižne terjatve“.

Pač pa predvideva čsl. načrt važne spremembe glede zastavne pravice. V § 460 določa, da mora biti zastava upniku izročena; izročitev se nadomesti tako, da dasta stranki stvar pod skupni zaklep ali tretji osebi v hrambo. Kolikor niso ti načini v življenju običajni, se stvar zastavlja z znamenji, iz katerih je mogoče spoznati, da je zastavljena. § 461: Terjatve se zastavljajo tako, kot se prenašajo na drugo osebo. § 462 ureja zastavitev zavodov in podjetij z vpisom v zastavni register.⁶³ § 470 vztraja na realizaciji po sodišču.

Naš načrt sledi tudi v pogledu zastavne pravice avstrijski vzorec. Zakaj se ne skuša približati čsl. načrtu, ne vemo.

⁶⁰ Ravnotam str. 125.

⁶¹ Intercesija tretje osebe izključena?

⁶² N. pr. Klang v ZBl. 1925 str. 307; zanimiva je Mayrjeva kritika v GZ 1923 Scheyeva številka.

⁶³ Glede hipoteke na živini: resolucija pravniškega kongresa v Skoplju 1931.

Kar se tiče prepovedi prenosa lastnine v zavarovanje, je odločitev težka. Brezdvomno se dogajajo pošteni primeri, verjetno pa je nepoštenih več kot poštenih. Ali bomo „s hudobnežem pokončali tudi pravičnika“ (1 Moz. 18, 1—35), je stvar osebnega prepričanja; tu se ne da dosti razpravljati. Vsekakor prepoved ne bo zalegla, če se določbe o zastavni pravici ne modernizirajo.

V.

Podrobni opis prenosa v zavarovanju bi daleč prekoračil obseg tega poročila, katerega namen je podati pregledno sliko dogmatike in usode ene izmed najbolj zamotanih in zanimivih pravnih ustanov. Zato se v potankosti razmerja med strankama, napram upnikom strank in ostalim tretjim osebam, izven stečaja in v stečaju ne moremo spuščati. Izjemo napravimo samo glede enega vprašanja, na katerem je praksa najbolj interesirana, namreč glede razmerja med zavarovalnim prenosom in izvršbo v dolžnikovo imovino.

Ako izločuje varnostni lastnik po § 37 i. r. in pride sodišče do zaključka, da je zavarovalna lastnina zakonito ustanovljena, se vpraša, ali ji bo priznati učinek po § 37 i. r. in izreči izvršbo za nedopustno ali pa ji bo priznati samo pravico do prvenstvenega plačila po § 258 i. r. in zahtevke na nedopustnost izvršbe zavrniti. Kdor upošteva, da je varnostni lastnik pač lastnik in da ima kot tak pravico, druge osebe po § 354 odz. od svoje stvari izključevati, dalje da je prešel zarubljeni predmet vsled zavarovalnega prenosa iz zavezančeve imovine v imovino izločitvenega tožitelja, bo izločitvenemu zahtevku dal prav. Tega naziranja so avstrijsko sodstvo in slovstvo,⁶⁴ dalje Goršič v Tumaču i. p. str. 149 in neobjavljena odločba stola sedmorice odd. B v Zagrebu Rv 549/35.

Ako se upošteva v tej zvezi določba § 10 Stz., ki priznava zavarovalni lastnini za področje stečaja zgolj učinke zastavne pravice, se preide na nezanesljiva tla interpretacijskih pravil.⁶⁵ Ali je hotel zakon določiti, da gredo varnostni lastnini zgolj zastavni učinki s a m o v stečaju ali pa je dopustno sklepati, da se morajo tudi v singularni izvršbi priznati zgolj zastavni učinki, ko so ustanovljeni tudi za generalno izvršbo, to je za stečaj? V praksi bo obveljalo

⁶⁴ Walker - Jaitner str. 106; Neumann - Lichtblau str. 185; Pollak str. 900.

⁶⁵ Prim. Pitamic, Ustava in zakon, Sl. Pravniki 1922 št. 1.

tisto mnenje, ki praktičnim svrham bolje ustreza. Da se praktične svrhe razkrijejo, je treba iti nazaj na pravno osnovo zadevnega posla in ta je pri varnostnem prenosu zavarovanja. Upnik si da stvar prenesti samo zaradi zavarovanja, zaradi „kritja“, ki mu ga nudi in ne zaradi rabe ali uživanja stvari same. To spoznanje govori za analogno uporabo § 10 Stz. tudi izven stečaja in na tem stališču sta stalna praksa vrhovnega sodišča v Brnu⁶⁶ in Klang⁶⁷. Po tem naziranju se prenaša spor v razdelilni postopek, prodajni postopek sam pa se izvrši neovirano in s tem odpade eden glavnih razlogov, zaradi katerih se vlagajo izločitvene tožbe.

O mejah materialnega pravnega vodstva v civilnem postopku.

Anton Lajovic.

(Konec.)

VI. Upoštevajoč vse navedeno bi mogli oblikovati mejo materialnega procesnega vodstva takole:

Materialno procesno vodstvo ima svoj točno zarisani okvir v tožbeni individualiteti, koje najpomembnejša lastnost je njen pravni temelj, podan s pravno sodnikovo sestavo.

Kar velja za sódnikovo materialno procesno vodstvo glede na tožbo, velja naravno tudi za nasprotno toženčeve zahtevke. Tudi ti utegnejo imeti svojo individualnost. Tudi pri toženčevih prigovorih in nasprotnih zahtevkih nastajajo situacije, ki jih delajo za nesklepčne ali pa tudi za pomanjkljive. Ob nesklepčnosti toženčevih prigovorov se sodniku ni več treba baviti ž njimi, marveč je le v razlogih sodbe ugotoviti nesklepčnost in zato neupoštevnost dotičnih prigovorov.

Če pa so nasprotni zahtevki ali prigovori v svojih dejanskih navedbah pomanjkljivi, je sodnik dolžan svojemu

⁶⁶ Právník 1929 str. 401, 404, 565; Weissov dodatek pri Klangu str. 811.

⁶⁷ § 424 str. 159; ZBl. 1925 št. 6: „kači izderemo s tem najbolj strupeni zob“.